

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ — 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ
1927

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", —ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 44
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

χωρίς μέθοδο και ἐγκρίνονται με ἀσυγχώρητη κάποτε ἀμέλεια ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο.

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ διδασκαλία τῶν νεοελληνικῶν παρουσιάζει σήμερα στὰ σχολεῖα μας ἑλεσινὴν εἰκόνα. Ἄλλοι μὲν ἀπ' τοὺς μαθηγητὰς—και δὲν εἶναι οἱ λιγώτεροι—θαυμάσται τῆς κλασικῆς φιλολογίας γεράτοι ὁμως προκατάληψη και περιφρόνηση γιὰ τὴν νεοελληνική, κατορθώνουν ἢ νὰ μὴ διδάξουν καθόλου νεοελληνικά ἢ περιορίζουν τὴν διδασκαλία τους σὲ ὀρθογραφικά γυμνάσματα και γραμματικὲς ἀσκήσεις.

Ἄλλοι, ἂν και ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν νεοελληνική λογοτεχνία, δὲν κατορθώνουν ὡς τόσο νὰ κάμουν τίποτε οὐσιαστικὸ και σπουδαῖο, γιὰ τὸς λείπει ἡ εἰδικὴ προπαρασκευὴ και δὲν ἔχουν τ' ἀπαραίτητα βοηθήματα. Και ἄλλοι τέλος—οἱ λιγώτεροι—τὰ ἀναγνώσματα ποὺ διδάσκουν τὰ κρίνουν «ἀπὸ ἀπόψεως γλωσσικῆς, αἰσθητικῆς, λαογραφικῆς, ἐξάγονν ἠθικά συμπεράσματα, προκαλοῦν τοὺς μαθητὰς νὰ ἐμπνευσθοῦν ἐξ αὐτῶν θέματα ἀσκήσεων.» Κἀποτε ὁμως και αὐτοὶ βγαίνουν ἀπ' τὸν κύριο σκοπὸ τους και ἡ διδασκαλία τους τότε «μεταβάλλεται εἰς ἠθικολογίαν ἀπέραντον ἢ εἰς ἀτακτον ὁριαθὸν λαογραφικῶν ἢ κοινωνιολογικῶν συζητήσεων».

Ὁ κ. Σουμελίδης, στὸ δεύτερο μέρος τῆς μελέτης του, αναπτύσσει τὸν σκοπὸ τῆς διδασκαλίας τῆς λογοτεχνίας, τὴν φύση και τοὺς χαρακτήρες τοῦ ὡραίου, τὶς σχέσεις του με «τὸ καλόν, τὸ ἠθικῶς ὡραῖον και τὸ ἀγαθόν», ὑποδεικνύει κατόπιν τὴν ὕλη ποὺ πρέπει, κατὰ τὴν γνώμη του, νὰ διδάσκηται, μιλεῖ γιὰ τὰ ἐν χρήσει συστήματα, και διάφορα ἄλλα ζητήματα σχετικά, και τέλος παραθέτει, ὑπὸ τύπον ὑποδειγματικῶν μαθημάτων, ἐκλεκτὰ νεοελληνικά λογοτεχνήματα με λεπτομερῆ, γιὰ μαθητὰς τῆς α' και τῆς β' τάξεως τοῦ γυμνασίου, ἀνάλυση κριτικὴ.

Ποιήματα ὑποδεικνύει μερικὰ δημοτικὰ και ἀπὸ τ' ἄλλα, τοῦ Βαλαωρίτη, τοῦ Προβελεγγίου, τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ Δροσίνη, και πεζά, διάφορα κομμάτια τοῦ Παπαδιαμάντη, τοῦ Ξενοπούλου, τοῦ Καρκαβίτσα και δυὸ τριῶν ἄλλων.

Ἡ ὅλη μελέτη τοῦ κ. Σουμελίδη φανερώνει καθηγητὴ ποὺ ἐνδιαφέρεται ἀληθινὰ γιὰ τὴν μόρφωση τῶν ἐλληνοπόουλων, και ἀξίζει νὰ διαβαστεῖ ὄχι μόνον ἀπ' ὅλους τοὺς συναδέλφους του ἀλλὰ και ἀπ' ὅσους ἄλλους ἀπασχολεῖ τὸ ζήτημα τῆς διδασκαλίας τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας στὰ σχολεῖα μας. Π.

Joseph Boyer: «Ἀστικὴ και Προλεταριακὴ ἠθικὴ». Μετάφραση ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ Δώρον Γιώτη (Δασκάλου). Ἀθήνη 1927.

Ἡ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Γιώτη φυλλάδα εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὰς προπαγανδικὰς ποὺ ἀπὸ καιρὸ πλημύρισαν τὴν Εὐρώπη και τώρα τελευταία δηλητηριάζουν τὴν ἀνέτοιμη ν' ἀντιδράσει ἐλληνικὴ κοινωνία. Εἶναι γραμμένη και αὐτὴ, ὅπως ὅλες τοῦ εἶδους τῆς, με

τὴν τυφλὴ πίστη και με τὰ σοβαροφανῆ ἐπιχειρήματα, ποὺ μονότονα χαρακτηρίζουν τὸ κάθε προπαγανδιστικὸ βιβλίον, τὸ ἀπευθυνόμενον στὸν ὄχλον τῶν ἀγράμματων και τῶν δῆθεν ἀδικούμενων πνευματικῶν ἐργατῶν, εἴτε τὸ συνέταξαν φανατισμένα και περιορισμένα μυκὰ ἀμόρφωτων χιλιαστῶν, εἴτε βουρλιαμένα και δυσαρεστημένα μισομορφωμένων κομμουνιστῶν. Γιατὶ και οἱ δυὸ τὰ ἴδια λένε και με τὸν ἴδιον τρόπο τὰ λένε.

Οἱ πρῶτοι δῆθεν ἐρμηνεύουν τὶς Γραφὰς και ἐπικαλοῦνται χωρὶα τῶν προφητῶν, τοῦ Ἰεζεκιήλ, τοῦ Ζαχαρία κτλ. γιὰ νὰ δείξουν, πὺς ἡ καταστροφή τοῦ κόσμου εἶναι βέβαια και ἀναγκαῖα. Οἱ δεῦτεροι δογματίζουν τὰ ἴδια παρερμηνεύοντας ἐπιστημονικὰς θεωρίας και ἐπικαλούμενοι τὴν ἀβθεντία τῶν γνωμῶν τοῦ Κάρλ Μάρξ, τοῦ Λενίν, ἢ τοῦ ὁποιοῦδήποτε ραβίνου τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ἐπειδὴ ἔχω τὴν πεποίθηση ὅτι μιὰ τέτοιου εἶδους φυλλάδα δὲν τὸ ἐνδιαφέρει διόλου τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ τῆς «Ν. Ἐστίας», θ' ἀποφύγω νὰ μιλήσω γιὰ τὰ μαλλιοτραφηγμένα ἠθικὰ δόγματα ποὺ σχεδίασε τὸ χαλασμένο μυκὰ τοῦ ἀγνωστοῦ, σὲ μένα τουλάχιστον, παιδαγωγοῦ Ἰωσήφ Boyer, και ποὺ μετάφρασε στὴ γλῶσσα μας ὁ Ἕλληνας δάσκαλος κ. Δῶρος Γιώτης.

Μόνον ἀπὸ τὸν πρόλογο τοῦ εἰλικρινέστατου κομμουνιστῆ δασκάλου σκόπιμο νομίζω νὰ παραθέσω, χωρὶς κανένα σχόλιο, δυὸ τρεῖς περικοπὲς πολὺ διδαχτικὰς γιὰ τὸ καλοκάγαθο κράτος και τὴ μακάρια ἀστικὴ μας τάξη.

«Εἰσαγωγή σελ. 12—*Τὰ ἐσωσχολικὰ παιδαγωγικὰ καθήκοντα ποὺ ἐπιβάλλονται σήμερα στὸ σοσιαλιστὴ παιδαγωγὸ μποροῦν νὰ συνοψισθοῦν στὸ σύνθημα: Ταξικὴ ἀγωγή. Ταξικὴ ἀγωγή εἶναι με δυὸ λόγια ἡ ταξικὴ συνειδητοποίηση και ἡ μεθοδικὴ ἐπαναστατοποίηση τῶν παιδιῶν και τῶν νέων. . . (και ἄς φωνάζουν οἱ ἀντιδραστικοί, οἱ στενόμυαλοι, οἱ τυφλοί, οἱ κλανεμένοι.)»*

Και παρακάτω, σελ. 12 και 13. «Συστηματικὴ, ἐπίμονη και θετικὴ δράση μέσα στὸ σχολεῖο, με τὴν ἀνοιχτὴ διδασκαλία ὅλων τῶν κοινωνικῶν γεγονότων ἀκριβῶς ὅπως φανερόνουνται και χωρὶς νὰ κρύβεται τίποτα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἡ ἀστικὴ τάξη προσπαθεῖ νὰ κρύψη.»

«Εἶναι αὐτονόητο πὺς ὅσο νωρίτερα (ἀπὸ τὸ νηπιαγωγεῖο ἀκόμα) ἀρχίσουμε τὴν ἐπίδρασή μας πάνω στὸ παιδί, τόσο γρηγορώτε-ρα και τόσο αποτελεσματικώτε-ρα θὰ προλάβουμε κάθε κίνδυνον ἀστικῆς ἐπίδρασης. . .»

«Τὸ ἐσωσχολικὸ καθήκον τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς παιδείας εἶναι εἶναι σήμερα: *Νὰ κάμουμε τὸ σχολεῖο ὄργανον τοῦ λαϊκοῦ λυτρωμοῦ, ἐν' ἀπὸ τὰ ὄργανα.*»

Και βεβαιώνει ἀμέσως παρακάτω ὁ καλὸς ἐπαναστάτης δάσκαλος, ὅτι οἱ συνειδητοὶ ἐργάτες τῆς παιδείας δὲν εἶναι λίγοι στὴν Ἑλλάδα και «τὸ ξέρουν και τὸ ἐχτελοῦν τὸ ἐσωσχολικὸ καθήκον τους».

Μπορεῖ ὕστερ' ἀπ' αὐτὰ νὰ ἰσχυρισθεῖ τάχα

κάνεις, ὅτι ὑστερεῖ σέ τίποτα ἢ κομμουνιστική μόρφωση τοῦ φιλοτίμου Ἑλληνα δασκάλου κ. Δώρου Γιώτη; ἢ ὅτι δὲν ἱκανοποιεῖ καὶ τὸν πρὸ δύσκολο ἠθικολόγο ἢ αὐστηρότης τῶν κατηγορηματικῶν ἐπιταγῶν τῆς προλεταριακῆς ἠθικῆς;

Καὶ τέλος ἀξίζει τὸν κόπο στὰ παραπάνω νὰ προσθέσει, ἢ καὶ ν' ἀφαιρέσει κανεῖς, καὶ γιῶτα ἓνα; Ρ.

Πόλυ Μοδινῶ : «Ρυθμικὲς Ζωές»

Ὁ κ. Μοδινῶς ξαναφέρνει στὴ μόδα τὰ πεζὰ ποιήματα, εἶδος ἐρμαφρόδιτο ποῦ ἔκανε θραύση καὶ στὸν τόπο μας, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, καὶ ποῦ δὲν ἔπαψε νὰ καλλιεργεῖται ποτέ. Ἐπιδρασμένος ἀπὸ τὶς «Γήϊνες Τροφές» τοῦ Ἀντρέ Ζίντ, ἕναι σὲ σύντομα ρυθμικὰ πεζογραφήματα ὅ,τι αἰσθησιακώτερο ἔχει ἡ ζωὴ, ἀπ' τὴν ζεστὴ μυρωδιὰ τοῦ ψωμοῦ ὡς τὰ «ρίγη καὶ τὴ θέρημ τῆς λάγνας ὀρμῆς» Ὑλιστής ὁ κ. Μοδινῶς, τὶς μεγαλειότερες ἀπολαύσεις τὶς ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν ὕλη. «Δέρμα λευκὸ, σῶμα λιγνὸ, μάτια καὶ χεῖλη, αὐτὰ πρὶν ἀπ' ὅλα ἀγάπησες: τὴν ὕλη».

Ὡς τόσο οἱ ὕλικές δὲν εἶναι οἱ μόνες τοῦ ἀπολαύσεις. Ὑπάρχουν στίς «Ρυθμικὲς Ζωές» καὶ ἰδεαλιστικὰ φτερουγίσματα ποῦ φθάνουν μάλιστα κάποτε καὶ στὸν μυστικισμό:

«Σιωπὴ . . . Γαλήνη τῶν Θεῶν . . .

Εἶναι ἡ ὄρα ποῦ ἡ ψυχὴ μου ἦσυχη, ἀτάραχη, μοιάζει σὰ φλόγα ἀκίνητη,

Εἶναι ἡ ὄρα ποῦ μελαγχολικὰ τὸ εἶναι μου ζητᾷ σὲ Σένα μέσα νὰ σβησταί. Εἶναι ἡ ὄρα ποῦ ἄγνωστες, ἀνείπωτες, πολλές, οἱ σκέψεις μου κρυφές γύρω σὲ Σένα πλέουν καὶ σὲ καλοῦν».

Στίς «Ρυθμικὲς Ζωές» δὲν βρίσκομε ἀξιοπρόσεχτα ποιητικὰ χαρίσματα.

Οὔτε τὴν βαθύτερη ἐκείνη δόνηση ἀπὸ τὰ πράγματα ποῦ εἶναι ἡ οὐσία τοῦ λυρισμοῦ, οὔτε μιὰ κάποια μουσικὴ γέσημα στὴ φράση, οὔτε τὶς εἰκόνες ποῦ μᾶς δίνουν μιὰ πλαστικὴ ὀλοζώντανη ἀναπαράσταση τοῦ κόσμου ἢ μᾶς ἀνοίγουν δρόμους καὶ προεκτάσεις πρὸς τὸ ὄραμα, πρὸς τὴν Ἐκσταση, πρὸς τὸ ἀπέραντο μυστήριο τῆς Ζωῆς. Διαβάζοντας τὶς «Ρυθμικὲς Ζωές» ἔχει κανεῖς τὴν ἐντύπωση ὅτι ὁ ποιητὴς τῶν δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένη σὲ ἀρκετὸ βαθμῶ, ὅ,τι ὀνομάζει ὁ Βαλερί «ἀντίσταση στὸ εὐκολο». Ἄν ἔγραφε λιγώτερο, ἂν προσπαθοῦσε νὰ εἶναι πρὸ πυκνός, μεστός, καὶ κυρίως πρωτότυπος, θὰ μᾶς ἔδινε ἴσως ὁ κ. Μοδινῶς μερικὰ καλὰ πεζὰ ποιήματα, γιατί δὲν τοῦ λείπει οὔτε ἡ λυρικὴ διάθεση οὔτε ἡ αἰσθησιολογία. Π.

Σταυρούλας Κατσιλομήτη: «Κάτω ἀπὸ τὸ Σπαθὶ τῶν Μπολσεβίκων ἢ τρεῖς Ἐποχές σ' ἓνα βιβλίον (1917—1919—1922)».

Δύο βιβλία γιὰ τὴν μπολσεβικικὴ Ρωσσία, γραμμένα ἀπὸ γυναῖκες καὶ τὰ δύο, ἑλληνίδες τῆς Ρωσσίας, ἀπὸ τὴν κ. Κατσιλομήτη τὸ ἓνα,

καὶ τὸ ἄλλο, οἱ «Ρωσικὲς Σελίδες» ἀπὸ τὴν γνωστὴ λογοτέχνηδα Κα Ἑλένη Σιφναίου. Δὲν ὑπάρχει ἴσως πρὸ ἐξηνητημένον θέμα ἀπ' τὴν μπολσεβικικὴ Ρωσσία καὶ τὸν μπολσεβικισμό. Διανοούμενοι, δημοσιογράφοι, ἐπιστήμονες καὶ ἄπλοιοὶ ἄνθρωποι ἀκόμη, ὅλων τῶν ἐθνῶν, ἀσχολοῦνται χρόνια τώρα μὲ τὸ περιβόητο αὐτὸ ζήτημα. Καὶ στὴν Ἑλλάδα ἐγράφησαν ἀρκετὰ ὡς τώρα γιὰ τὴν μπολσεβικικὴ Ρωσσία, τῆς περιόδου τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς τρομοκρατίας, καὶ τὴν σημερινή, ἀλλ' ἀπὸ ἄντρες μόνον. Καὶ σ' αὐτὸ ἀκριβῶς βρίσκεται τὸ ἐνδιαφέρον τῶν δύο νεοεκδοθέντων βιβλίων γιὰ τὴν Ρωσσία: σὲ ὅτι εἶναι γραμμένα ἀπὸ γυναῖκες. Τὸ «Κάτω ἀπὸ τὸ Σπαθὶ τῶν Μπολσεβίκων» (γιὰ τὸ ὅποιον καὶ μόνον θὰ μιλήσω σήμερα) τῆς Κας Κατσιλομήτη, δὲν εἶναι βέβαια βιβλίον μὲ ἰδιαίτερα λογοτεχνικὰ χαρίσματα, βρίσκει ὁμοίως κανεῖς σ' αὐτὸ, σὲ κάποια δόση, τὶς ἀρετὲς ἐκείνες ποῦ εὗρεκε ὁ Γκαίτε στὰ γυναικεῖα γράμματα καὶ ποῦ τόσο τὸν ἐθέλγαν: κάτι τὸ αὐθόρητο καὶ τὸ εἰλικρινές, μιὰν ἀδεξιότητα καὶ μιὰν ἀτημελησία, τὴν ἔλλειψη τῆς ἐπεξεργασίας ἐκείνης σὲ ὕφος ποῦ καταντᾷ πρὸς συγγραφικὴ καὶ ποῦ εἶναι σὰ νὰ φωνάζει: «κυττάξτε, ξέρω νὰ γράφω», καὶ ἀκόμη κάπου κάπου, μιὰ γνήσια συγκίνηση, τὸν τόνο, παντοῦ, τοῦ ἀνθρώπου ποῦ εἶχε ἄμεση ἐντύπωση τῶν γεγονότων ποῦ διηγείται, καὶ σὲ μερικὰ μέρη, πολὺ λιγιστὰ, ἀρκετὴ ἀφηγηματικὴ τέχνη καὶ περιγραφικὴ κριτικότητα. Πίνακες μεγάλους καὶ ζωηρούς, σπαρταριστὰ κομμάτια, δὲν μᾶς δίνει βέβαια ἡ Κα Κατσιλομήτη. Γι' αὐτὸ, τῆς ἔλειψε, ἐκτὸς ἀπ' τὴν συγγραφικὴ ἱκανότητα, καὶ ἡ παρακολούθηση τῶν γεγονότων στὰ μεγάλα ἐπαναστατικὰ κέντρα, στὴν Πειρούπολη καὶ τὴν Μόσχα. Ἀλλὰ τὴν κίνηση καὶ τὴν διαδοχὴ τῶν γεγονότων ὅπου τὰ παρακολούθησε, σὲ Ἀρμαβίρ στὴν ἀρχή, σ' ἓνα χωριὸν κατόπιν, καὶ σὲ Ροστόβ τέλος, μερικὰ σκίτσα προσώπων, ὅπως τοῦ «λευκοῦ» ἐκείνου στρατιώτη ποῦ ἀναγκάστηκε νὰ γίνῃ «ἐρυθρὸς» χάριν τῆς μητέρας του, πράξεις καὶ καταστάσεις, ὅπως τὸ κρύψιμο τιμαλφῶν πραγμάτων ὡς καὶ σὲ ξύλα καὶ κάρβουνα ἀκόμα, καὶ τὴν ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπικράτηση τῶν μπολσεβίκων δημιουργηθεῖσα κατάσταση, ὅπου οἱ γυναῖκες πρῶτες, τελείως ἀδιαφορώντας γιὰ τὶς ἀστυνομικὲς ἀπαγορεύσεις, μὲς στὰ τρομερὰ ψύχη τῆς Ρωσσίας, πουλοῦσαν καθισμένες σὲ σκαμνάκια, σὲ ὑπαίθρο, διάφορα μικροφαγώσιμα, ὅλ' αὐτὰ τὰ περιγράφει ἡ Κα Κατσιλομήτη μὲ τρόπο ποῦ κινεῖ ἀρκετὰ τὸ ἐνδιαφέρον μας. Καὶ ἴσως, ἂν τύχαινε νὰ παραστῇ σὲ ἀξιολογώτερα γεγονότα, ἂν εἶχε τὴν βαθειὰ ἐκείνη ματιά ποῦ ξεχωρίζει σὲ μιὰ κατάσταση, σ' ἓνα γεγονός, τὸ οὐσιαστικὸ καὶ τὸ κύριο, ἂν τέλος ἦταν προικισμένη μὲ μεγαλειότερα λογοτεχνικὰ χαρίσματα καὶ χειριζόταν καλλίτερα τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἴσως τότε νὰ μᾶς ἔδινε ἓνα ἀξιολογώτερον βιβλίον γιὰ τὴν μπολσεβικικὴ Ρωσσία. Ἀλλὰ καὶ ἔτσι καθὼς εἶναι γραμμένο, διαβάσεται εὐχάριστα τὸ βιβλιαράκι τῆς.